

Schatregister van Midwolda

(1556)

door R.H. Alma

Inleiding

In 1555 en 1556 is de heffing van de jaartax, de voorloper van de verponding, grondig herzien. Daarvan getuigen onder andere het bekende overzicht van oppervlakten en landmaten van de individuele kerspelen in de Ommelanden¹. Van de grastallen per kerspel is vrijwel niets bewaard gebleven, voor zover mij bekend alleen fragmentarische aanvullingen op het register van 1540 betreffende het Westerkwartier², een fragment van de grastallen van Adorp³, een lijst van Lutke Munte⁴ en de hieronder uitgegeven grastallen van Midwolda. Dit register is bewaard gebleven dankzij de goede zorgen van *Eggerick Eggens Phebens*, die het in afschrift opnam in een door hem vervaardigd handschrift⁵. Het origineel was vermoedelijk van de hand van de rentmeester *Hieronimus Frederici*⁶.

Bijzonder zijn de opgenomen details: niet alleen is de totale omvang van het gebruikte land per gebruiker vermeld, maar ook de aard van de landerijen en vele perceelsnamen. Die details maken overigens wel dat de editie niet aan overzichtelijkheid wint. Zo veel mogelijk is de opmaak van het oorspronkelijke handschrift gehanteerd. Dat maakt een en ander wellicht wat minder leesbaar, maar het biedt de gebruiker de mogelijkheid de gegevens zo nauwkeurig mogelijk te interpreteren. De localisering van de verschillende landerijen levert weinig problemen op, omdat zij langs een logische volgorde beschreven zijn. Van deze schattingslijsten is gebruik gemaakt bij de samenstelling van het *boerderijenboek van het Wold-Oldambt*, waarnaar de lezer voor verdere informatie verwezen wordt.

Tekst

Register van Mydtwolmer ackerlandt up deimtalen gemeten und gerekentt, beide weydtlanden unde boulanden thosaemen, 270 roden up heett deymett, die rode 16 holdttfoeten. Anno 1556 den 19 julii toe Gronnigen geschicket.

¹ Het bekendste afschrift is S.A., inv.nr. 706.

² R.H. Alma. 'Het schatregister voor de jaartax van 1540', *Gruoninga* 36 (1991) 58-89, ald. 60-61 en passim.

³ Dez., 'Het schatregister van 1556 en het Huis te Adorp', *Gruoninga* 38 (1993) 167-171).

⁴ R.v.R., inv.nr. 524.

⁵ Hs. in quarto, inv.nr. 133.

⁶ Vgl. R.n.R., inv.nr. 242r.

Luwartt Tyddinga

weydtlanden 37½ dt.
boulanden 12 dt.
uuterdijckes 5 dt.
meedtlandes { 17½
2¼ dt.
uuthmeeden 13½ dt.

Tyacko Hydtkens

weydtlanden 6½ dt.
boulanden 5½ dt.
uutherdijkes 6½ dt.

Folkert Sybrantz

weydtlanden 11 dt.
boulandes 5½ dt.
uutherdijkes 2 dt. gaerlandt
uuthmede 1⁵/₈ dt.

Tyacko Luedens

weydtlanden 8 dt.
boulanden 4 dt.
medlandes ... { 17 in Wolffs meede
5 dt. in Freseldaweer
2 dt.
noch van Wil- 4½ dt. in Wilffsmede
helm Hillebrantz
uuthmede 3¹/₈ dt.
Garbrant Erts een gebrucker
..... 7½ dt. hilligen landt
Dodo Hommens arffg.
..... 3 dt. meedlanden

Ipo Heuwens

weydlanden 7½ dt.
boulanden 3 dt.
meedlanden 7½ dt.
uuthmeede 1 dt.

Heuwo Tonckens

weydlanden 18 dt.
bouwlanden 6 dt.
uuthmeed 5 dt. 5 roeden
noch 2 dt. ¼ meedlanden in Haykena
weer van *Tyo Harmens* overgegeven

Luppo Mennens arffgenaemen

weydlanden 5½ dt.
boulanden 3 dt.
uuterdijckes 1 dt.
meedtlandes ... { 11 in Baldricks mede
10 in Haeyken kampen
hilligen landt } 1½ in Freselda weer
noch { 7 toe weten sijn an-
part in Bauken heert
uuthmeeden 2 dt.

Rewing Fockens, nu *Ipo Wyltetz*

weidlandes 10 dt.
boulandes 5½ dt.
weerlanden 5 min ¼ dt.
meedtlanden 6 dt. in Menta mede
uuterdijkes ½ dt.

Harcko Oemkens, nu *Ubeko Bennens*

weydlanden 9 } komt *Ubeko Ben-*
boulanden 4 } *nens* toe voerschatten
weerlanden 5 } komt *Harcko Oem-*
kens [en] za. *Wabbo*
Ipens arffg. t'betalen
meedlanden 2 } kumpt *Brunt Reenkens*
t'betalen
uuthmeeden 2 minus ¼ kumpt *Elteko*
Harmens t'voerscheten

Ubeko Eggens, *Ubeco B[ennens]* behorich

weydlanden 9½ dt.
boulanden 5½ dt.
weerlanden 7 minus ¼ dt. met sijn
anpart in *Hero* weerlandt

Menno Boels, nu *Hemmo Ebs* landt

weydtlanden 12 dt.
boulandes 5 dt.
weerlandes 5 dt.
uuthmede 5/4 dt.

Harmen Sickens

weydlanden 11 dt.
boulandes 5 dt.
weerlanden 6 dt.

Folckert Ennens, Tyacko Ludens lant

weydlanden 5 dt.
boulandes 2¼ dt.
weerlanden 2³/₈ dt.

Tyo Edzens

weydlanden 11 dt.
boulandes 5 dt.
weerlandes 4 dt.
medtlanden 3½ dt. za. *Aeylko*

Tyackens unde *Tyo Harmens* arffg. toesamen in *Haeyko* weer

Ubko Bennens

weidlanden 11½ dt.
boulandes 6 dt.
weerlandt 4 dt.
medlandes 20 minus ¼ 1/8 dt.,
beholtlicken sin anpart in *Tyacko Waelkens* mede t'weten 2 dt. ¼ met *Junge Eltekens* anpartt

noch in't Wynlant 8½ dt. bij de *Woltlaene* 4 dt. unde is *Tiacko Doedens* lantt.

[i.m.] *Tiacko Waelkens*

mede is overgegeven voer 7 dt.

Ubeko Bennens landen tsamptlick summeert up 95 dt. minus ¼, behalven *Tyacko Doedens* landen

Haycko Habbens westerste heert

weydlandes 10½ dt.
boulandes 6 dt.
weerlandes 4 dt.

Allo Allekens, ock Haeyken vors. lant

weydlanden 5½ dt.
boulandes 4 dt.
weerlanden 2 dt.

Die pastoer

weydlanden 24 dt.
boulanden 6 dt.
weerlanden unde
uutherdijckes 20 dt.
meedlanden 25 dt.
Summa facit 75 dt.

Hieran koemen toe betaelen

Uneko Feckens 18 dt.

Ubeko Bennens 5 dt.

Claes Oesbrants 4 dt.

Ulrich Johans 10 dt.

Ubbo Edzens 7 dt.

Luytien Harmens 4 dt.

Tonius Jansens 4 dt.

Ubbo Aeysens 2 dt.

De vicarius 4 dt. van de pastoers
summa affgetoegen

Vicarius

weydlanden 9 dt.

boulanden 3 dt.

uutherdijckes unter

weel 4 dt.

meedlandes 9 dt.

Kosters ende *Wabbe Ipens* arffg.

weydlanden 8 dt. Hiervan b...ket
Meecke H... 3 dt.

meedlanden 14 dt.

Baucko heerd

weydlanden 10 dt.

boulanden 3½ dt.

Wylem Hillebrandts

weydlanden 15½ dt.

boulanden 7½ dt.

meedlanden 13½ dt. in *Wylffs*
mede [i.m.:] ...ervan
komt ...do 4½ d.

beth 7 dt. Hiervan kumpt
Heer 2½ dt.

noch een deymaet in
Camminga mede

Meeko Hytkens

weydlanden 6 dt.

boulandes 3 dt. ¼

meedlandes 9 dt.

bet noch 3 dt.

Hyddo Sypkens

meedlanden 5 dt.

uuthmeeden anderhalff dt.

noch 10½ dt. van za. *Wabbo Ipens* s....an

Tyacko Eltekens, nu *Syammo Johans* ein
gebruicker
weydlanden 8 dt.
boulanden 4½ dt.
In Hero mede nu..... } 6¼ dt. medlandes
nu Menta mede..... }
beet 5½ dt. medelandes
In Camminga mede 3 dt.
In Boeck meede 8 minus ¼
In Baucke heerd t 7 dt.

Haeyko Habbens van sijn oesterse saet
weydlandes 15 dt.
boulanden 11 dt.
meedlanden 12 dt.
uuthmeeden 11 d. min ¼
meedlandes 14 dt.

Haeyko Heerens
weydlanden 14 dt.
boulanden 8 dt.
In Iwes weer 7
In Sappo camp 8
..... 5
bij die Mense 2½
In Wylff meede 4½ dt. *Sebo Rinnelts*
nu gebrucket
uuthmeeden 6 dt. ¼ *Sebo*
gebruicker
noch een dt. van *Ludo*
Duidens kercklandt

Haygo Ockens arffg.
weydlant 9 dt.
boulanden 6 dt.
meedlanden 6 dt.
uuterdijcken 3 dt.

Brunt Reenkens
weydlant 6½ dt.
boulandes 5½ dt.
..... 9 [en] 2 dt. medlandes
uuthmeeden 2½ dt.

Tammo Tammens, nu *Geert Visscheer*
weydtlandes 8½ dt.
boulandes 7 dt.
15 dten. ¼ meedlandes [en] 2 dten. van
Reenko Ockens overgegeven ende is con

ventslant van Grijsemuncken. Hiervan
bruckt *Geert* vors. 11 dt.; het ander sall
Tammo sulvest ver-
schatten
uuthmeede 11 dt. min ¼ dt.

Elteko Eltekens
weydlant 9 dt.
boulanden 7 dt.
meedlanden 6½ dt.

Menno Redmers nu
een gebrucker 15 dt. conventslant
In *Tyacko Waelkens*
meede 1½ dt. [en] 2 dt.
uuthmeede

Luppo Alerts heerd t
weidlanden 10 dt.
boulanden 7 dt.
meedlanden 10 dt. Hier is dat halve
oeterlandt mede in
berekent
uuthmeede 4½ dt.

Reenke Ockens arffg.
weydtlandt 7 dt.
meedlanden 9 dt. met 2 dten.
convents landt
uuthmeede 2 dt. ⅛

Ryncko Eppens
weydlanden 7½ dt.
boulanden 8½ dt.
meedlanden 22 dt.
uuthmeede 4¾ dt.
an boevengesc. summa bet. *Tyacko Hytkens*
vijff ¾ dt.

Wyben Tiddens
weydtlanden 16 dt.
boulanden 8 dt.
medlanden 5½ dt.
uuthmeede 4 minus ⅛ dt.
Item noch heeft *P[?]opcko* twe dt. gecoft
van *Hemmo Broers* kint in *Wyrdt Aeylkens*
summa berekent
bet 2½ dt. van *Luede*
Duidens gecoft
noch de lutke heert *Folckert Sybrants*
placht thoe woenen 3 dt.

Hemmo Ebbens

weydlanden 16 dt.
 boulandt 9 dt.
 11
 In de Struick meeden .. 2½ } dt. meedlandes
 bij de Mensa 2½ }
 uuthmeeden 4¼ dt.

Dyude Ludens

weydlanden 12 dten.
 boulanden 6 dt.
 noch *Haycka Herens*... 1 dt.
 kercken landt 8. Hiervan *Grete Ecke*
 2½ dt. unde *Popko*
 Tammes 2½ dt.

In Sappo camp
 In Schelto meede 6 } dt. medlandes
 In Ackinga weer 6 }
 Summa 38 dt. Hiervan de voercofte landen
 woe voers. affgetoegen

Luppo Fockens

weidtlanten 11½ dt.
 boulanden 7 d.
 meedtlanten 18 dt.

Brunger Edtsens, nu Henrich Onn.[?]

weydlanden 11 dt.
 boulanden 5 dt.
 meedlanden 7 dt.

Haeyko Wybkens gehele heerd, nu ter tijdt

Hemme Sypkens unde *Egge Hayens*
 gebruckers

weidtlanten 15½ dten.
 boulanden 7½ dt.
 In Frieske meede 3
 3½ } dt. meedlandes
Hayeko unde
Wyska Duidens 1½ }
 van *Aeylko Geerts* 4½ }

Mello Ebbens

weydlandt 6 dt.
 boulandt 3¼ dt.
 Hiervan brucket *Harmen Tammens* vijff dt.
 9 dt. meedlandes
 van *Otto Edzekens* 11 dt. medlants

Hiervan brucket *Johan Alberts* 3½ dt. in en
 stuck van 7 dt. Bet 3 in Brunts cam...

Elteko Febens heerd, nu *Mello Ebbens*

weydlandt 10 dt.
 boulanden 5 dt.
 10

Sappo Egges ein ge-

bruicker 5 dt. meedlandes
 up Braich hoerne 1½ dt. uterdickes
Tammo Tammes ein
 gebruicker vijff dt. uuthmede

Elteko Harmens

weidtlanten 10½ dt.
 boulandes 8 dt.
 meedlandes 19½ dt.
 uuthmeeden 6 dt.

Hemmo Febens

weidtlanten 16 dt.
 boulandt 7 dt.

In *Elteko Febens*

summa 4 } dt. meedlandes
 Int oeterlandt 4 } bij *Luppo Aelerts*
 summa

Harcko Tyabbens

weidlanden 13½ dt.
 boulanden 7 dt. Hiervan bruicket
Sebo Rinnelts 6 d. als
 eg[enaer]
 18½ meedtlantes
 10 dt. uuthmeede

Tammo Peters

weidlanden 4 dt.
 boulandes 2¼ dt.
 meedlandes 6 dt.
 uuthmeeden 1 minus 1/8 dt.

Hero Eggens

weidlanden 17½[?] dt.
 boulandes 7 dt.
 in hilligen meede 2½ }
 van *Lewart Aeyses* } dt.. meedlanden
 hert ¾ }
 uuthmeeden 3¼ schaer

Packbeers heerd
werdlands 5½ dt.
boulandes 3 dt.

Aeylko Geertz

weydtlanden 5½ dt.
boulanden 3 dt.
meedlanden 15 minus ¼ dt.
uuthmeeden 1½ dt. min ¼

Fossa Wyartz

weydtlanden 6½ dt.
boulanden 5½ dt. Hiervan heeft
Popke Tammens ge-
kocht 2 dt. unde is van
He[?]mmo Broes
kints lant
{ 4 dt. meedlanden
6 dt. utterdijckes
1⁵/₈ dt. uuthmeede

Garbrant Ertz

weidelanden 5 dt.
boulandes 3 dt.
hiervan bruckt
Tyacko Ludens 2 dt. ... { 10 dt. meedlandes
Aeylko Geerts
nu bruker { 1¼ dt. uuthmeede

Deerck Schroer

weydtlanden 4½ dt.
boulanden 2½ dt.
Hiervan bruickt
T[yacko] Ludes 2 dt. ... { 10 dt. meedtlants
unde *Aeylko Geert*
bruckt de uuthmee-
den 1¼ dt. uuth-
meeden

Albert Folckerts

weydtlanden 7 dt.
boulant 4 dt.
Hiervan bruickt
Edtzke 2½ dt. 5 dt. meedtlants

Eggo Febens

weydtlandt 14 dt.
boulant 5½ dt.
in Papinga weer 3 dt. meedtlants

1¾ dt. bruick *Hemmo*
Reenkens

uuthmeede 2¼ [dt.] 4½ voeten

Boel Ubbens arffg.

weydtlandt 10½ dt.
boulandes 7 dt. *Johan ...*
gebruicker
Inn Hommo meede 5 d. meedtlantes
In die fenneken 3½ dt. *Toncko Hans*
gebrui...

van *Allo Aelckens*

een gebruicker 2 dt. weerlandes
Noch een dt. uuthmeede off soe voel up ein
schaer vallen mach *Ocko Frans* een
gebruicker

Broer Sypkens

weydtlandes 18 dt.
boulandes 5½ dt.
meedlandes 5½ dt.

Luwert Aeysens, nu *Tyddo Heerens*

widtlantes 11 dt.
meedlanden 5 dt. bij de Greth
laene

Item dit nabesc. sint des conventz Grijse
vrouwen landen die oer meyeren uuth
Mydwolwoldemeer [sic] hamrick gebruicken
[in margine: Sick nota desse sint onder het
silvest]

Castien Tonckerts 5 dt.
Ecko Remkens 14 dt.
Edzeke Uffkens 1 dt.
Nannick Cruise 15 dt.
Gaycko 2 dt.
Tyaecko Ennens 4 dt.
Derck Kremer 13 dt.
Sebo Rinnoltz 30 dt.
Ewitt Eppens 5 dt.

Hemmo unde *Aeyto*

Bouwens t'saemen 70 dt.
Summa facit 164 dt. unde is eens deels
bynnen eens buyten den sommerdijck gelegen
ein deel van Oestewolmer hamrick mede unde
den sommerdijck begrepen

Syncko Eppens 7 dt.
Wylhelm Hillebrantz ... 3 dt.
Harcko Tyabbens 3 dt.
Galto offte Tammo
 Tammens 17 dt.
Tyacko Dodens [ende]
 Wyart Alricks 17 dt.
Luppo Aeylkens 16 dt.
Frerick Gertz..... 3 dt.
Hero Eggens
Fossa Wyartz..... 3 dt.
Karckenlandt..... 6 dt.
Tyddo Heerens 10 dt.
Coertt Gysens..... 45 dt.
 Summa van beide conventen met die meyers,
 item Woldendorp und Oestewolt facit 527
 Waegenborger hamrick 319 Mydwoldemer
 631. Item gesummeert deymtael van beyde
 conventen ter Munten unde Grijsfrouwen
 Oesterwerum, Woldendorp, Wagenborg
 Mydtwol... und Oestwoldt facit 1477 deimaten.

Item boven des convents meyeren unde bo-
 vengesc. koemen noch met ons toe voerschat-
 ten soe hier nabeschreven, na deme sie under
 onsen kloekenslach gelegen synnen

Febe Herens 4 dt.
Tammo Hebelens 9 dt.
Luppe Remkens 2½ dt.
Menno Redmers 15 dt. Noch 2 dt. ¼
 utmede
Ebele Edzkens uuthmeede
Arent ter Braecke 6 dt. *Hemmo*
 Harckens nu een
 gebruicker
Johan Alberts 6 dt.
Claisken Tammens 9½ dt.
Popko Harmens 10½ dt.
Clais Jansens 1½ dt.
Enno Abbens 1 dt.
 Summa 240 dt. facit 20 arens g.

Register van die uthmeede

Luwert Tyddingha arffg. unde *Ubeko*
 Bennens t'saemen
 goet unde quat..... 24½ dt. 11 roeden
 Menno Habkens ende
 Folkert als gebrucker

Ludo Tyackens
Ipo Heuwens vijf dt. ¼
Heuwe Tonckens van
 wegen sins, *Menske*
 Hayens und *Taeco*
 Tonckens heert vijf dt. unde vijf
 roeden

Luppo Mennens arffg. }
Harcko Omkens heert } 6 dt. unde ¼

Hemmo Ebbens wes-
 terse zaet behal-
 ven twe ackers..... } unde 25 ro...

Aeske Edzaens ge-
 hele heert..... }
Hayka Heerens met
 oer kinderen un-
 de *Eeya* oir sus-
 ters parten 6 dt. ¼

Hayko Habbens 11 dt. minus ¼

Meeko Hitkens met
 sijn susteren 1½ dt.

Tammo Tammes 11 dt. minus ¼

Luppo Aelertz unde
 Haeyge Aelertz 3½ dt.

Register van de oesterste halve uthmeede

Garbrant Eertz 1 dt. ¼
Derck Scroer 1 dt. ¼
Fossa Wyartz 1½ dt. ⅛
Tammo Peters 1 dt. minus ⅛
Brunt Reenkens 2½ dt.
Hemmo Reenkens 2 dt. ⅛
 10 dt.
Elteko Eltkens 2 dt.
Popko Hammens 3½ dt. unde 1½
 vorndeel
Elteke Febens 5 dt.
Elteko Harmens 5½ dt. noch ¼ dt. van
 Tyacko Eltekens

Poppo Hommens und
 Broer Sypkens
 toe saemen 4½ dt.

Hero Iggens, Aelko
 Gerts unde *Boel*
 Ubbens arffg. 3½ dt. unde 2 foeten
 langs hen in de breete
 [i.m.: van 5/4 so voel daer up vallen mach]

<i>Bunno Heerens</i>	2 dt. minus $\frac{1}{4}$ unde 2 $\frac{1}{2}$ voet langes hen in de brete	beholtli... noch een nutwech ... oeren vors. landen to voersc... <i>Hero Iggens</i> uuthmeeden in 't eerste 2 dt. minus ein $\frac{1}{4}$ unde 2 $\frac{1}{2}$ voeten overlanges hen in de brete
<i>Hemmo Ebbens</i>	4 dt. $\frac{1}{4}$	
<i>Eppo Lupkens</i> arffg. ...	4 $\frac{3}{4}$ dt. }	
<i>Aeilko Eppens</i> arffg. ...	3 $\frac{1}{2}$ dt. }	
<i>Luwert Aeysens</i> heerdt	$\frac{1}{4}$ dt. ofte $\frac{3}{4}$ nou gemeten	Bet $\frac{3}{4}$ nouw gemeten in Luitkens venne van <i>Luwert Aeisens</i> heert als boven gesc. van sijn egen huissaet 2 $\frac{1}{2}$ dt.
	to samen 8 $\frac{1}{2}$ dt.	

Gebruikte afkortingen

- BB* J.M.B. Boelens en O.J. Nienhuis, *Boelens, een RK-Groninger familie met een grote Bossche tak* (Bedum 2006).
- BHL* T.B. Bierema, e.a., *Boerderijen op het Hogeland* (2002)
- BMK* G. de Vries e.a., *Boerderijenboek Middelstum Kantens* (1983)
- BMK II* G. de Vries e.a., *Boerderijenboek Middelstum-Kantens* (Kantens 2010)
- BTB* P.W. Pastoor, *Boerderijen gemeente Ten Boer en Overschild 1595-2005* (2005)
- GDW* A. Pathuis, *Groninger gedenkwaardigheden* (Assen 1977).
- Groninger kwartierstatenboek 1*, R.H. Alma en F.J. Ebbens, red. (Groningen 1988).
- Groninger kwartierstatenboek 2*, R.H. Alma e.a., red. (Groningen 2001).
- Groninger kwartierstatenboek 3*, R.H. Alma e.a., red. (Groningen 2008).

Archief aanduidingen

Alle archivalia zijn te vinden in de Groninger Archieven, tenzij anders aangegeven.

F.A.	Familiearchief	Gr.A.	Groninger Archieven, Groningen
H.A.	Huisarchief	Dr.A.	Drents Archief, Assen
H.J.K.	Archief Hoge Justitiekamer	H.C.O.	Historisch Centrum Overijssel, Zwolle
O.A.	Ommelander archieven		
R.v.R.	Rood vóór de Reductie (Arch. secretarie van de stad Groningen tot 1594).		
R.n.R.	Rood na de Reductie (Arch. secretarie van de stad Groningen vanaf 1594).		
S.A.	Statenarchieven (Archieven van de Staten van Stad en Lande).		
R.A.	Rechterlijk Archief		Archieven van de gerechten ...
	Selwerd		... van Selwerd en Sappemeer;
	Westerwolde		... van Westerwolde en Bellingwolde;
	Oldambt		... in het Oldambt;
	Fivelgo		... in Fivelingo;
	Hunsingo		... in Hunsingo;
	Westerkwartier		... in het Westerkwartier
	Gron.		Volle gerecht van de stad Groningen
A.K.	Akerk		
M.K.	Martinikerk		
N.K.	Noorderkerk		